

از طرح‌های پژوهشی منتشر نشده سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۲:

نظریه اسلامی روابط بین‌الملل

مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست‌جمهوری اقدام به انتشار طرح‌های پژوهشی انجام گرفته طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۲ کرده است. پژوهش «نظریه اسلامی روابط بین‌الملل» نیز از جمله این پژوهش‌هاست.

پژوهشگر، آقای حسین پوراحمدی (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی) در بخشی از پیشگفتار این طرح که در سال ۱۳۹۲ آمده است، درباره این طرح چنین بیان داشته است که:

به‌رغم جایگاه والا و اهمیت بی‌بدیل اسلام در تحقق اهداف گوناگون حیات طیبه انسانی و پاسخگویی به نیازهای بشر در روابط داخلی و خارجی به‌ویژه با تأکید بر ابعاد ارزشمند و بنیادین توحیدی، تحقق عدالت، صلح و پیشرفت، تاکنون اما مطالعات جامع دانشگاهی و بنیادین به‌طور گسترده و کاربردی در خصوص نظریه‌پردازی اسلامی در عرصه روابط بین‌الملل و تبیین نگاه اسلام به ابعاد ساختاری و مؤلفه‌های گوناگون روابط بین‌الملل کمتر صورت گرفته است. با توجه به نیاز روزافزون جوانان، دانشگاهیان، نهادها، سازمان‌ها و مراکز تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری روابط خارجی، فعالان نظریه‌پردازی و تحلیل اسلامی در جهان و نهایتاً مؤسسات فرهنگی و تبلیغی داخلی و خارجی به شناخت حوزه‌های نظریه‌پردازی و سیاست‌گذاری اسلام در عرصه روابط بین‌الملل، ضروری است به نظریه‌پردازی و تبیین مبانی و چشم‌اندازهای اسلام در روابط بین‌الملل پرداخته شود. ما در این کتاب تلاش داریم به این ضرورت پاسخ دهیم.

بنابراین، ضرورت تبیین و فرمول‌بندی نظریه‌های گوناگون اسلامی به‌ویژه در عرصه روابط بین‌الملل به‌منظور ارائه راهکارها و مدل‌های ناب اسلام در جهت سعادت و رفاه انسان از یکسو و بیان ناکارآمدی انواع نظریات غیر اسلامی رئالیستی، لیبرالیستی، مارکسیستی و حتی سازه‌انگاری روابط بین‌الملل که نیازهای اخلاقی و عدالت انسانی را به فراموشی سپرده‌اند از سوی دیگر، لزوم ارائه نظریه اسلامی روابط بین‌الملل را پیش روی ما نهاده است. بنابراین، ضرورت دارد با غور و پژوهش در منابع و ادبیات اسلامی نظریه و فرآیند نظریه اسلامی روابط بین‌الملل را ارائه و آن را در نقد ادبیات موجود غیر اسلامی روابط بین‌الملل و فهم و تحلیل و تدوین سیاست خارجی و سیاست بین‌الملل بکار گرفت. باور داریم ارائه و بکارگیری این نظریه و فرآیند نظریه اسلامی و نقد نظریه‌های غالب غیر اسلامی روابط بین‌الملل بر اساس آن وظیفه علمی و دانشگاهی ما می‌باشد. اختلاف اساسی میان نظریات غیر اسلامی روابط بین‌الملل معاصر و الگوی نظریه اسلامی روابط بین‌الملل به‌ویژه ناشی از مبانی متفاوت انسان‌شناختی، معرفت‌شناسی و هستی‌شناسی آن‌ها نشأت گرفته است. بدین ترتیب، فرمول‌بندی و تبیین نظریه اسلامی روابط بین‌الملل جهت به‌کارگیری و ورود مؤلفه‌ها و شاخصه‌های اسلامی در

یک رویکرد روابط بین‌الملل متفاوت با رویکردهای غیر اسلامی معاصر انگیزه و هدف اصلی ما در این کتاب است.

غایت نظریه اسلامی روابط بین‌الملل تأمین حیات طیبه و سعادت انسانی است. بی شک این هدف با حاکمیت نظام توحیدی و ارزش‌های الهی در جامعه بین‌الملل امکان‌پذیر است. لذا در تقریر نظریه روابط بین‌الملل اسلامی در تأمین این هدف غایی باید گفت؛ ارزش‌های الهی و دینی با توجه به مشترک بودن در میان تمامی بشریت و نیز ابتدای بر فطرت انسانی، توانایی تبدیل شدن به هنجارهای عام بین‌المللی را دارد. با توجه به عقلانیت استعلایی کارگزاران روابط بین‌الملل و نقش هنجارها در شکل‌دهی به هویت، می‌توان انتظار داشت که هنجارهای بین‌المللی نظیر احترام متقابل، نفی برتری‌جویی و ظلم، کرامت انسانی و... جامعه بین‌المللی‌ای مبتنی بر همبستگی اخلاق و تعهد بازیگران به یکدیگر را به وجود آورد. تنها شکل‌گیری جامعه بین‌الملل بر مبنای هنجارهای الهی است که می‌تواند هدف میانی نظریه اسلامی روابط بین‌الملل که همانا؛ صلح، ثبات و امنیت پایدار در روابط بین‌الملل است، را فراهم آورد.

در این طرح پژوهشی و کتاب حاصل از آن در پی سه هدف اصلی هستیم:

۱- ارائه اصول و مبانی فرانظریه اسلامی روابط بین‌الملل

۲- نقد و ارزیابی نظریه‌های غالب رشته روابط بین‌الملل

۳- ارائه و فرمول‌بندی نظریه اسلامی روابط بین‌الملل به‌منظور فهم و تحلیل تحولات و تدوین الگوهای مناسب سیاست خارجی و بین‌الملل.

بدین ترتیب امید داریم قدمی هر چند ابتدایی در تدوین متون علمی و دانشگاهی دربرگیرنده ادبیات و منابع کتابخانه‌ای مورد نیاز برای درک و شناخت نقش و جایگاه آکادمیک اسلام در حوزه مطالعاتی روابط بین‌الملل برداشته شود تا بتوان به حس خودباوری و اعتماد به منابع اسلامی و قرآنی برای درک رویدادهای محیط‌های پیرامونی بین‌المللی نائل گردید. بعلاوه اینکه با نقد نظریه‌های غیر اسلامی روابط بین‌الملل این باور که این نظریه‌ها می‌توانند تمامی حقایق و زوایای رویدادها را ملاحظه کنند مورد چالش قرار می‌گیرد و تحولی هر چند محدود در نقد سکولاریسم به‌عنوان چارچوب حاکم بر ادبیات روابط بین‌الملل دانشگاهی و جهان سیاست ظاهر خواهد شد.

برای مطالعه و دریافت متن کامل این پژوهش، روی لینک زیر کلیک کنید.